

A 23/2011. (IV. 1.) KÖZGYŰLÉSI HATÁROZAT 1. SZ. MELLÉKLETE

SOMOGY MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK A TÉRSÉGI TERÜLETFELHASZNÁLÁSI EGYSÉGEKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS CÉLJAI

1.1. MEZŐGAZDASÁGI TÉRSÉG

Az OTrT szerint mezőgazdasági térség olyan területfelhasználási kategória, amelybe elsősorban mezőgazdasági művelés alatt álló területek tartoznak.

Mezőgazdasági térség területfelhasználási kategóriába sorolja a terv azokat az összefüggő térségeket, ahol a mezőgazdasági termelés távlatban is meghatározó marad és az erdőterületek aránya távlatban sem éri el a 10-15%-ot.

A megyében a termőhelyi adottságok a mezőgazdasági árutermelés szempontjából az országos átlagnál kedvezőtlenebbek, amit igazol, hogy a megye területén az OTrT szerinti kiváló termőhelyi adottságú szántóterület alig akad. Ennek ellenére a megye tájgazdálkodásában a mezőgazdaságnak a jövőben is meghatározó szerepe lesz, így a jó minőségű termőföldek védelmét biztosítani kell.

A mezőgazdasági tájhasználat prioritását hangsúlyozza a Térségi Szerkezeti Terv Kaposvártól északra lévő árutermelő gazdálkodásra kedvező, lankás, dombvidéki térségben, továbbá Böhönye, Curgó, Kadarkút, térségében.

A mezőgazdasági térség természetvédelmi oltalom alatt nem álló, az ökológiai hálózathoz nem tartozó árutermelő gazdálkodásra alkalmas mezőgazdasági területeit a településrendezés során általános mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe indokolt sorolni. Ezen területfelhasználási egység területén a településrendezés eszközeivel is biztosítani kell a családi és üzemi méretű agrárgazdaság fejlesztési lehetőségeit. Meg kell akadályozni a termőföldek felaprózódását, a jó minőségű termőföldek művelésből való kivonását, a mezőgazdasági birtokközpontok, majorok mezőgazdaságtól eltérő, más célú hasznosítását. A szántóföldi növénytermesztésre kevésbé alkalmas területeken ösztönözni kell a gyümölcsstermesztést, gyepgazdálkodást és ezzel összefüggő állattenyésztést. Ösztönözni kell továbbá a környezetkímélő biogazdálkodást is, amely számára a megye kiváló adottságokkal rendelkezik.

A megye borvidéki területein a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet szőlőkataszteri területeire vonatkozó szabályozás figyelembe vételével – elsősorban I. osztályú szőlőkataszteri területeken – ösztönözni kell a szőlőterületek rekonstrukcióját.

Kiemelten támogatandó a mezőgazdasági termékek helyben történő értékesítése és a megyében történő feldolgozása.

Biztosítani kell a mezőgazdasági majorok, üzemközpontok hagyományos funkciójuknak megfelelő fejlesztési lehetőségét, új családi birtokközpontok, mezőgazdasági üzemközpontok (majorok) kialakításának településrendezési feltételeit.

A megye jó termőhelyi adottságú mezőgazdasági területein meg kell akadályozni a talaj fizikai, kémiai és biológiai degradációját, a vízerózió, defláció okozta károkat. Ennek érdekében a meglévő külterületi fasorokat, mezsgyét meg kell őrizni, és a tájkép változatosságát is növelő, a talaj védelmét biztosító és vízháztartási viszonyait javító mezővédő erdősávokból, fasorokból álló zöldfolyosó hálózat kialakítását ösztönözni kell.

A mezőgazdasági területek megközelíthetősége a gazdálkodás egyik alapfeltétele, ezért a külterületi dűlőutak rendszeres karbantartásáról, legalább az egyes határrészek megközelítését szolgáló fő feltáró utak stabilizálásáról, a vízvezető árkok tisztán tartásáról gondoskodni kell.

Támogatni kell az integrált, kímélő jellegű talajművelési, tápanyag-gazdálkodási és növényvédelmi eljárások alkalmazását.

A termőhelyi adottságokat – a környezetvédelem figyelembevételével – intenzív gazdálkodással a legteljesebb mértékben indokolt kihasználni jó minőségű agrártermékek előállításával, magas színvonalú helyi feldolgozásával és a termelők érdekeit érvényesítő értékesítésével.

A természetvédelmi oltalom alatt álló, az ökológiai hálózat részét képező, egyben a Natura 2000 területeken lévő mezőgazdasági területeket a településrendezés eszközeiben korlátozott használatú mezőgazdasági területfelhasználási egységbe célszerű besorolni. Korlátozott használatú mezőgazdasági területeken – meghatározóan gyepek, fás legelők – a gazdálkodást össze kell hangolni a természetvédelmi, ökológiai érdekekkel. Ezzel összhangban biztosítani kell a védett természeti értékek megőrzését, az ökológiai hálózat biológiai sokféleségét, fejlesztési lehetőségét, a Natura 2000 területek jelölő növény- és állatfajainak, élőhelyeinek, a védett növénytársulásoknak a megőrzését.

A korlátozott használatú mezőgazdasági területeken olyan építmények kialakítása javasolt, amelyek a védett területek fenntartását szolgálják, a védelmi célokkal összhangban vannak. A gyepterületek, fás legelők fenntartását extenzív legeltetési állattartással indokolt fenntartani.

A több funkciós – multifunkcionális – mezőgazdaság elvének megfelelően támogatni kell a mezőgazdasági területekhez kötődő, az agrárgazdasággal, a természeti területek fenntartásával összhangban levő agrárturizmus fejlesztését is. A természetvédelmi célú, a táj történeti karakterét őrző környezetkímélő tájgazdálkodás tehát összehangolható a lovasturizmussal, a bemutatással, ismeretterjesztéssel, génmegőrzéssel és az ezekhez kapcsolódó ökoturisztikai fejlesztésekkel.

A táj- és természetvédelmi, környezetvédelmi prioritású tájgazdálkodást szolgálja a kiemelten érzékeny természeti területek (Magas Természeti Értékű Területek), a nitrátérzékeny területek környezetkímélő fenntartása, a megye tájszerkezetében meghatározó törendszerek (halastavak, horgásztavak) többcélú hasznosítása. A halgazdálkodás, horgászat mellett ezek a törendszerek az ökológiai hálózat értékes területei, turisztikai-rekreációs területek és a somogyi tájat gazdagító, a tájszerkezet változatosságát növelő vízterületek is.

A települési területekhez térben és funkcionálisan szervesen kapcsolódó szőlőhegyek, volt zártkertek területeit a településrendezés eszközeiben kertes mezőgazdasági területként indokolt szabályozni. Ezen sajátos tájkarakterű és funkciójú tájszerkezeti egységek területén a történeti hagyományoknak megfelelően a szőlő-gyümölcs-kertgazdálkodás fenntartása kiemelt cél. A már kialakult szőlőhegyeken kívül további kertgazdálkodási célú területek kijelölése nem indokolt, mivel a kertes térségekben jelentős ingatlan túlkínálat van. A szőlőhegyeken a kialakult telekszerkezet megőrzésére és a pihenési funkciót is magában foglaló gazdasági épületek rendezett, tájbaillő kialakítására vonatkozó szabályozásra kell ösztönözni a településeket.

A mezőgazdasági térségre vonatkozó területrendezési irányelveket szervesen kiegészítik a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program következő intézkedései is:

- Az agro-ökológiai adottságokhoz illeszkedő, környezetbarát gazdálkodás alkalmazása (pl. környezetbarát és tájkímélő agrotechnika, vetésforgó, vetésszerkezet, tápanyagellátás, öntözés alkalmazása; erózióvédelem; integrált növényvédelem; tarlóégetés elkerülése).
- Talajvédő gazdálkodás megvalósítása, a talaj-degradációs tényezők megelőzése, mérséklése, a talaj vízháztartási képességének javítása (kapcsolódik a környezetbarát mezőgazdasági gyakorlathoz).
- A tisztított szennyvíz és szennyvíziszapok szakszerű mezőgazdasági felhasználása.
- Mezőgazdasági üzemek energia-hatékony korszerűsítése, megújuló energiaforrások alkalmazása.

- A termőföld igénybevételel megvalósuló beruházások során a talajvédelmi szabályok betartása (a beruházással, építéssel érintett területek humuszos termőrétegének megmentése, illetve a környező talajok minőségének megóvása).

1.2. ERDŐGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG

Erdőgazdálkodási térség az OTrT fogalm meghatározása szerint: „országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított területfelhasználási kategória, amelyben olyan meglévő erdőterületek, valamint erdőtelepítésre alkalmas területek találhatóak, amelyek erdőgazdálkodásra való alkalmassága termőhelyi viszonyaik alapján kedvező és az erdőtelepítés környezetvédelmi szempontból is szükséges vagy indokolt.”

A megye területén az OTrT az erdőgazdálkodási térség területét rendkívül nagyvonalúan jelölte ki. A Zselic térségét, a Balaton-Nagybajom-Nagyatád-Inke összefüggő térséget erdőgazdálkodási területfelhasználási térségbe sorolta be az Ország Szerkezeti Terve. A megye Balaton Kiemelt Üdülőkörzeten kívüli több, mint 40 településének közigazgatási területén az erdőgazdálkodási térség területe 80-100%-ot tesz ki. A területrendezési terv távlatában ilyen mértékű erdősítés nem valósítható meg. Másrészt Somogy megye országos átlagot elérő erdősítettsége mellett ilyen arányú erdőfejlesztés nem indokolt. A 80-100% erdőgazdálkodási térséggel érintett települések nagy részének gazdasági potenciálját jelentős mértékben leszűkítené, ha területükön meghatározó maradna ez a térségi területfelhasználási kategória. A megye történeti hagyományokon alapuló mozaikos tájszerkezetének gyökeres megváltoztatása a táji értékeket csökkentené, a somogyi táj rendkívüli változatosságát szüntetné meg.

Ezen indokok alapján az OTrT által megengedett pontosítási lehetőséget teljes mértékben kihasználva a megye térségi szerkezeti terve az OTrT által kijelölt erdőgazdálkodási térség 75%-át hagyta meg erdőgazdálkodási térségként.

Erdőgazdálkodási térségbe sorolja a térségi szerkezeti terv a meglévő erdőket, az erdőtelepítésre alkalmas területeket és a különálló erdős térségek összefüggő erdőrendszeré történő fejlesztését szolgáló területeket.

Az így kijelölt erdőgazdálkodási térség területét a települések szerkezeti tervében legalább 85%-ban erdőterület települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

Az OTrT fennmaradó erdőgazdálkodási térségét a terv vegyes területfelhasználású térségbe sorolta. Ez a térségi területfelhasználási egység lehetőséget ad az erdőterületek és mezőgazdasági területek települési érdekeknek megfelelő rugalmasabb kijelölésére és ezzel együtt az erdőterületek növelésére is. Ez tehát a somogyi erdők növelését nem gátolja, de nem szab gátat a települések történeti tájszerkezetének, a természeti adottságokhoz igazodó mezőgazdasági tájhasználatának megőrzésének, fejlesztésének sem.

Az erdőgazdálkodási térség területének jelentős része egyben az országos ökológiai hálózat területe is, részben Natura 2000 terület, védett természeti terület. Ennek megfelelően ezekben a térségekben az erdőgazdálkodást a táji-természetvédelmi, ökológiai érdekekkel összhangban kell folytatni. Az országos és térségi tájképvédelmi övezetek területén az erdőterületek növelése a gazdasági, ökológiai szempontok mellett a tájkép változatosabbá tétele, a táj turisztikai vonzásának növelése érdekében is fontos feladat.

Ezen térségek területén ösztönözni kell a honos erdőállományok megőrzését, a tájidegen erdőállományok fokozatos cseréjét honos erdőállományokra, és az állandó erdőborítást biztosító természetközeli erdőgazdálkodást.

A megye területén az erdős térségek a „bakancsos” turizmus célterületei. Ezért az erdők közjóléti funkcióját is hangsúlyozni kell. A már meglévő parkerdők fenntartása mellett (Kaposvár térsége) a megye városainak, kirándulóközpontjainak, üdülőhelyeinek térségében az erdők turisztikai célú feltárását ösztönözni kell.

A természetvédelmi törvény védelmi kategóriái által nem érintett területeken lévő erdők fenntartása és erdőtelepítés a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási módszerek

figyelembe vételével javasolt. Támogatni kell ezen erdőállományok esetében a természetes, illetve természetszerű erdők kialakítását.

Fontos továbbá az erdőterületek vadgazdálkodási, vadász turisztikai jelentőségének hangsúlyozása is. Az erdők mozaikosságának összefüggő erdőrendszerre fejlesztése a vadeltartó képességet növelheti.

A somogyi vadgazdálkodásnak, vadászturizmusnak már történeti hagyományai vannak és tradicionálisan összehangoltan folyik a vad- és erdőgazdálkodás. Az elsősorban az erdőkhöz kötődő vadgazdálkodás, a vadászturizmus fejlesztését – az erdőgazdálkodással, természetvédelmi és közjóléti turisztikai érdekekkel összhangban – kiemelten támogatni kell. Meghatározó cél továbbá a vadgazdálkodás és erdőhöz kötődő “bakancsos” turizmus konfliktusainak megszüntetése, érdekeinek térségi szintű összehangolása, ha szükséges területi szétválasztása, térségi szintű szabályozása. A vadgazdálkodás, vadászturizmus és kiránduló turizmus térségi szintű összehangolása a többcélú erdőgazdálkodás fejlesztését a megye turisztikai-gazdasági célú fejlesztését is szolgálhatja.

Az erdők környezetvédelmi jelentősége is meghatározó. Az erózió érzékeny területek talajvédelme mellett a levegő minőségében, a települési környezet védelmében a szerepük kiemelkedően fontos. Ezért ösztönözni kell a települések – kiemelten a városok – közvetlen környezetében az erdőterületek növelését.

Az erdőgazdálkodási térségre megfogalmazott irányelvekkel a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program következő intézkedései is összhangban vannak:

- Az erdősített területek környezetkímélő használata (pl. agresszíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása, szálaló erdőgazdálkodás).
- A folyamatos erdőborítást és elegyességet biztosító erdőművelési és erdőkezelési eljárások alkalmazása.
- Az erdőtelepítés megvalósítása, az erdőtömbök összekapcsolásának elősegítése.
- A mezőgazdasági és nem mezőgazdasági földterület első erdősítésének támogatása, az őshonos, elegyes erdők telepítésének előnyben részesítése.
- Az erdők környezeti állapota fenntartása, javítása, illetve az erdők természetességének javítása és közjóléti értékének növelése.
- Az erdők szerkezetátalakítása (nem őshonos faállományok lecserelése a termőhelynek megfelelő őshonos faállományokra, a sarj eredetű erdők mag eredtűvé alakítása).
- A folyamatos erdőborítást és elegyességet biztosító erdőművelési és erdőkezelési eljárások alkalmazása.

1.3. VEGYES TERÜLET FELHASZNÁLÁSÚ TÉRSÉG

Az OTrT fogalom meghatározása szerint vegyes területfelhasználású térség „országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a mozaikos szerkezetű erdőgazdálkodási, mezőgazdasági és települési térségek tartoznak”.

Az Ország Szerkezeti Tervében a megye területén kijelölt mozaikos vegyes területfelhasználású térségekhez kapcsolódóan sajnálatos módon semmiféle térségfejlesztési-térségrendezési, tájfejlesztési-tájrendezési elv nem fedezhető fel.

A megye térségi szerkezeti terve a területfelhasználási kategória területét az OTrT vonatkozó szabályainak figyelembe vételével azokban a térségekben jelölte ki, **ahol a mezőgazdasági célú hasznosítás mellett az erdőgazdálkodásnak is jelentős szerepe van már, vagy jelentős szerepet kellene betöltenie a jövőben.**

A történeti hagyományokon alapuló mozaikos tájszerkezet megőrzése tájvédelmi, természetvédelmi és gazdaságfejlesztési szempontból is fontos. Ezért a megye térségi szerkezeti terve a dombvidéki mozaikos tájjellegű térségeket és a Dráva menti térséget vegyes területfelhasználású térségbe sorolta.

Az OTrT szerint a vegyes területfelhasználású térség területének **legalább 85%-át a településszerkezeti tervben mezőgazdasági vagy erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni.** Ez a területfelhasználási kategória tehát rugalmasabb szabályozási lehetőséget biztosít a települések számára az erdőgazdálkodási és mezőgazdasági térséggel szemben, amelyeket 85%-ban kell erdőterületként, illetve mezőgazdasági területként kijelölniük a településeknek a rendezési terveikben.

A településrendezési szabályozás rugalmasságát növeli továbbá, hogy a **vegyes területfelhasználású térség nem mezőgazdasági vagy erdőterületként szabályozott részén a nagyvárosi lakóterület kivételével bármelyik települési területfelhasználási egység kijelölhető.**

A vegyes területfelhasználású térségek közül a Dráva mentén az erdőterületek arányának növelése az ökológiai hálózat fejlesztése, a vízminőségvédelem, a tájkép változatosabbá tétele, a hullámterek természetkímélő hasznosítása szempontjából egyaránt fontos.

A dombvidéki vegyes területfelhasználású térségekben a mozaikos tájszerkezet megőrzése meghatározóan fontos, hiszen ez a történeti tájkarakter adja a somogyi táj egyediségét, változatosságát. Ezért ezen térségekben az erdőfejlesztést csak olyan mértékig szabad ösztönözni, amely a történeti tájkaraktert gyökeresen nem alakítja át.

Ezen térségek jelentős része tájképvédelmi szempontból is rendkívül érzékeny, ezért itt csak olyan települési területfelhasználási egységek kialakítása javasolt, amelyek a település és a táj harmonikus egységét nem bontják meg.

Az építmények kialakítása során fokozott hangsúlyt kell helyezni a tájba illesztésre.

1.4. VÍZGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG

A vízgazdálkodási térség az OTrT törvényi előírása szerint: „országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe egyes folyóvizek, egyes állóvizek, egyes vízfolyások és egyes csatornák medre és parti sávja tartozik.”

Az OTrT a vízgazdálkodási térség kijelölésére nem ír elő alsó méretbeli korlátot, így elvileg minden vízfelület ebbe a térségi területfelhasználási kategóriába sorolandó. A vízgazdálkodási térségek vonatkozólag az OTrT előírja, hogy a területüket legalább 90%-ban vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részen városias települési térség nem jelölhető ki”.

Vízgazdálkodási térségként szabályozandó a megyében:

- Folyók (Dráva); egyéb kisebb természetes vízfolyások medre és parti sávja, melyek közül kiemelendő a Rinya, Kapos, Jaba és Koppány vízfolyások
- térségi jelentőségű holtágak medre és parti sávja (Dráva menti holtágak);
- természetes és mesterséges tavak, tározók (pl. Taranyi, Lábodi és Irmapusztai halastórendszer, Dávodpusztai halastavak) medre és parti sávja.

A vízgazdálkodási térség területén a különböző tájhasználati érdekeket (természet- és környezetvédelem, árvízvédelem, vízellátás, ártéri tájgazdálkodás, halászat, turizmus, esetleg vízi közlekedés), ***összehangoltan, egymással egyensúlyban és a vízgazdálkodás egészét integrált rendszerként kezelve kell érvényesíteni.*** A megye folyóvizei és holtágai egyben az országos ***ökológiai hálózat meghatározó folyosói***, ennél fogva települési szinten olyan tevékenység, terület-felhasználás elhelyezése támogatható a vízgazdálkodási térségekben és azokkal határosan, mely összhangban van a védelem funkciójával. A megye alapvető érdeke ugyanakkor, hogy a felszíni vízben rejlő gazdasági potenciálokat a társadalom hasznosítsa (védelem és kínálat egyensúlya!). A Dráva árterületén a többcélú vízgazdálkodás megteremtésével ***ösztönözni*** javasolt ***az ártéri tájgazdálkodás kialakítását.*** A folyók és állóvizek mentén javasolt ***elősegíteni a vízi turizmus fejlesztését,*** az ezekkel összefüggő létesítmények (pl. kikötők) elhelyezhetőségéhez szükséges jogszabályi háttér biztosításával.

Kisebb természetes vízfolyások, patakok esetén kerülni javasolt a mesterséges medrek kialakítását, és célszerű törekedni a meglévő mesterséges medrek és közvetlen környezetük természetközeli átalakítására (településen belül is). A meglévő kisvízfolyások vonalának revitalizációja lehetőséget ad az élővilág terjeszkedésére, újabb, kisebb léptékű (helyi jelentőségű) ökológiai folyosók kialakulására, a települési környezet javítására.

A vízgazdálkodási területek és azok közvetlen környezetének használata esetén figyelembe kell venni a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásról szóló 21/2006. (I. 31) Kormányrendelet előírásait. A vízilétesítmények (pl. árvízvédelmi töltések) melletti területet, ingatlant a tulajdonos, vagy használó csak úgy hasznosíthatja, művelheti, hogy ezáltal azok állapotát, üzemeltetését ne veszélyeztesse, a víz természetes lefolyását ne akadályozza, a víz minőségét ne károsítsa. A vizek és a közcélú vízilétesítmények kezelésére jogosult és köteles személyek a vizek és egyes közcélú vízilétesítmények mentén az azokkal kapcsolatos vízgazdálkodási szakfeladataik ellátására, a meder megközelítésére parti sávot használhatnak, melynek mérete a Dráva esetén 10 méter, a többi vízgazdálkodási terület esetén 6 méter a partvonalától számítva.

1.5. TELEPÜLÉSI TÉRSÉG

A megyei területrendezési tervekben az Országos Területrendezési Tervben meghatározott és a megyei területrendezési tervben pontosítandó települési térséget városias vagy hagyományosan vidéki települési térségi területfelhasználási kategóriákba kell sorolni. A 2008. évi L. törvénnyel módosított 2003. évi XXVI. törvény további differenciálásra, a sajátos megyei térségi szempontok érvényesítésére a térségi szerkezetalakítás szintjén nem ad lehetőséget.

Települési terület az OTrT-ről szóló törvény szerint „a település belterülete, valamint a beépítésre szánt területek összessége”. Ennek megfelelően települési térség a települések belterületei mellett a közigazgatási területükön található, településszerkezeti tervekben beépítésre szánt területként szabályozott külterületi lakott helyek, és egyéb külterületi lakó-, vegyes-, üdülő-, gazdasági és különleges területként szabályozott területek, amennyiben területük eléri a 10 hektárt (OTrT 5.§ 2/b pontja). Az új települési területek kijelölése tehát a hatályos megyei területrendezési tervben szereplő települési térségek módosításával történt, a települések adatszolgáltatásként átadott hatályos településszerkezeti tervei szerint települési térségként szabályozott területek alapján, továbbá figyelembe véve a települési kérdőívekben bemutatott, valamint a kistérségi interjúk során elhangzott fejlesztési szándékokat.

Az OTrT 6.§. 1/d. pontja szerint „a települési térséget legalább 75%-ban városias és hagyományosan vidéki települési térség kategóriába kell sorolni.” Az Ország Szerkezeti Terve csak az 1000 hektárt elérő nagyságú települési térségeket ábrázolja, az ennél kisebb településeket szimbólummal jelöli, így a 75 %-ra vonatkozó szabály csak az 1000 hektárnál nagyobb települési térségek esetében alkalmazható. A városias, illetve hagyományosan vidéki települési térségek területi kiterjedése az OTrT szerinti települési térségnél nem kisebb, sőt – az OTrT nyújtotta lehetőségek figyelembevételével – nagyobb (lásd egyéb térségi területfelhasználási egységek területére vonatkozó irányelveket).

A települések településrendezési eszközeiben a beépítésre szánt területeiket a megyei területrendezési terv térségi szerkezeti tervével, országos és térségi övezeteivel, az OTrT térségi területfelhasználási egységekre, övezetekre vonatkozó szabályaival összhangban növelhetik. A településrendezés során javasolt figyelembe venni továbbá a megyei területrendezési terv ezen határozattal jóváhagyandó irányelveit, az országos és megyei övezetekre vonatkozó és sajátos megyei térségekre vonatkozó ajánlásokat is.

Fontos figyelembe venni továbbá a területrendezési tervezés során a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program települési térségeket érintő intézkedései közül a következőket:

- Barnamezős területek felhasználása.
- Zöldfelület kataszter léterhozása.
- A települések talajának védelme.
- A helyi zaj- és rezgésvédelmi szempontból csendes övezet, illetve fokozottan védett terület kijelölése.
- A települések fejlesztési-rendezési tervezésénél fokozott figyelem a földtani adottságokra, a felszínmozgásokkal való veszélyeztetettségre.
- Az igénybevételre kerülő biológiailag aktív felületek magas biológiai aktivitású területek létesítésével történő területi pótlása.
- Infrastruktúra-fejlesztés a környezeti szempontok figyelembe vételével.
- A települési folyékony hulladék ártalommentes elhelyezését biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása.

Városias települési térség

Az OTrT-ről szóló törvény fogalom meghatározása szerint „városias települési térség: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított terület-felhasználási kategória, amelybe a városok települési területe, továbbá azok a települési területek tartoznak, ahol a belterületi laksűrűség 15 fő/ha fölötti. Somogy megye területén 2009. november 1-jén 16 település rendelkezett városi ranggal. A megyében, a városi jogállású települések mellett a belterület laksűrűsége alapján Taszár és Böhönye települési térségét indokolt városias települési térségként szabályozni.

Hagyományosan vidéki települési térség

Az OTrT-ről szóló törvény fogalom meghatározása szerint „**hagyományosan vidéki települési térség**: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított terület-felhasználási kategória, amelybe – ide nem értve a városokat – a 15 fő/ha-nál nem nagyobb belterületi laksűrűségű települések települési területei tartoznak”.

A megyében ennek megfelelően Taszár és Böhönye kivételével minden község belterülete illetve beépítésre szánt területe az OTrT-vel összhangban hagyományosan vidéki települési térség.

Az OTrT 6.§. 2/e pontja szerint a hagyományosan vidéki települési térség a nagyvárosias lakóterület és egyes terület terület-felhasználási egység kivételével bármely települési terület-felhasználási egységbe sorolható. Ez azt jelenti, hogy ***a községekben új település központ egyes terület a településszerkezeti tervben nem jelölhető ki, a településközpontot lakóterületként kell szabályozni.*** Ez többnyire technikai-jogi problémát nem okoz, hiszen mindazon funkciók, amelyekre egy községközpontban szükség van, kisvárosias vagy kertvárosias, de sok esetben falusias lakóterületen is elhelyezhetők.¹

Somogy megye településhálózata – a markáns, ***Balaton part menti folytonos agglomerálódott sávot kivéve – erőteljesen vidékies és funkcionális értelemben városhiányos.*** Mivel ezzel az adottsággal várhatóan még hosszabb távon együtt kell élni, a megye településrendszerének fejlődésében ***a megye (és országhatáron) túli városok (is) meghatározó szerepet kell, hogy játszanak.*** A szomszédos Zala, Kapronca-Körös megye (Horvátország), Verőce-Drávamente megye (Horvátország), Baranya, Tolna megyék közeli

¹ Településpolitikai szempontból azonban némileg zavaros, hogy egy hagyományosan vidéki településen a településközponti funkciókat nem településközponti egyes területen, hanem *kisvárosias* vagy *kertvárosias* területen kell elhelyezni.

városaival együtt egy viszonylag **szabályos ortogonális rendszert alkotó, ritka térbeli mintázatú, de markáns városvonalakra szerveződő hálózat** rajzolódik ki.

A települési térség szabályozása során az alábbi irányelvek érvényesítése irányadó:

1. A Balaton menti településsáv területén a túval párhuzamos további települési expanzió megakadályozása, a Balaton és a megye többi része közötti, beépítéstől mentes („zöld-folyosó” jellegű) kapcsolatok fenntartása;
2. Az M7-es menti logisztikai-gazdasági expanzió maximum 3 csomópontba (65-ös főút-M7; 67-es főút-M7; 68-as főút-M7) történő koncentrálása: minden egyéb észak-déli kapcsolatot a turizmus déli irányú, a Balatoni kiemelt üdülőkörzet háttértelepüléseit integráló fejlesztésének indokolt alárendelni.
3. Az M7-es autópályától délre – a Kaposvár-Dombóvár tengely dinamizálásától eltekintve – a **megye szignifikánsan vidékies jellegének megőrzésére épülő vidékfejlesztés területrendezési feltételrendszerének megteremtése** a települési térségek szabályozásának célja.
4. **A városok (vidékközpontok) számának – bővítése csak visszafogottan indokolt**, mivel erre alkalmas települések meglévő városokkal határosak (Böhönye, Taszár). Az újabb várossá nyilvánítások csak akkor jelenthetnek előnyt a megye számára, ha a szomszédos városok szorosan együttműködnek a gazdasági, térségközponti szerepeik megosztását, területkínálatuk jellegét, nagyságrendjét illetően.
5. A vidéki jelleg sajátos eleme a megyében a viszonylag nagy számú **kertes mezőgazdasági térség**. Ezek települési térséggé nyilvánítása kerülendő, javasolt olyan integrált vidékfejlesztési stratégiákat kidolgozni, melyek e kertes mezőgazdasági térségek elsődleges gazdálkodási célú hasznosítását megtartják. Biztosítani kell ugyanakkor a területi feltételeket olyan tevékenységekhez, melyek a tájértékek megőrzése mellett a lakosság „több lábbon állását” egy diverzifikált vidékgazdaság feltételeit biztosítják. Kaposvár kertes területein elkerülhetetlenül megjelenő szuburbanizációs törekvéseknek csak a legmagasabb infrastrukturális és építészeti-településépítészeti-tájépítészeti arculati követelmények teljesítése mellett szabad – strukturált módon, a belvárosra gyakorolt hatásokat is figyelembe véve – teret engedni.
6. A **Kaposvár-Dombóvár tengely mentén** indokolt az **országos-nemzetközi infrastrukturális kapcsolatrendszerek és az erőteljesebb urbánus koncentráció kínálta lehetőségekre épülő gazdaságfejlődés területkínálati feltételeit biztosítani**. A gazdaságfejlesztés feltételeit elsősorban Kaposvár és Taszár barnamezős területein javasolt fejleszteni, a zöldmezős beruházásokat a lehető legkisebb mértékűre korlátozni, kiemelten koncentrálni a tájképi illeszkedésre, a környező térségek vidékies jellegének megőrzésére. A szuburbanizációs szándékokat elsősorban a működő vasútállomások (gyalogos-kerékpáros) vonzáskörzetében javasolt kielégíteni. A demográfiai trendek jelentős települési expanziót e dinamikus térségben sem indokolnak.
7. A **Dráva menti településeken** a Dráva-projekt továbbfejlesztése, integrált vidékfejlesztési jellegének erősítése (az egyoldalú turisztikai megközelítéssel szemben) szükséges. Ennek fizikai keretei kialakítását indokolt a települési térségek kijelölésekor szem előtt tartani. Hasonló rendszerelvűség és stratégiai megalapozottság érvényesítése indokolt a **Boronka-melléki** és a **Zselici Tájvédelmi körzethez** tartozó települések illetve a **Desedai-víztorozó** menti települések esetében.

1.6. ÉPÍTMÉNYEK ÁLTAL IGÉNYBEVETT TÉRSÉG

Az OTrT meghatározása szerint: az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a műszaki infrastruktúra,

valamint a nem települési területekhez és települési funkciókhoz kapcsolódó egyedi építmények területe és szükséges védőterületük tartoznak.

Az építmények által igénybe vett térség számára **ténylegesen szükséges területet** a települések a településrendezési tervezés során **pontosíthatják**. Az OTTrT 6. § (2) bekezdés g) pontja szerint az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni. A megyei területrendezési tervben nem szereplő térségi műszaki infrastruktúrahálózatok és egyedi építmények területi elhelyezését jogszabály **térségi területfelhasználási engedély**hez köti.

Műszaki infrastruktúra hálózatok

A tervezett országos és vonalas **létesítmények nyomvonalát a meglévő vonalas létesítmények nyomvonalához célszerű igazítani** (akár a megyei terven nem jelölt kisebb jelentőségű nyomvonalakhoz) Különösen igaz ez az építési engedéllyel még nem rendelkező tervezett térségi mellékutak nyomvonalára. A jogszabályok erre lehetőséget adnak, hiszen a nyomvonal közigazgatási területre eső hosszától +/- 5%-ban el lehet térni a településrendezési tervezés során.

Az M9-es gyorsforgalmi útnak még nincs végleges nyomvonala. A terv Kaposvártól nyugatra az OTTrT szerinti nyomvonal helyett a javaslattevő fázis alternatív nyomvonalát jelöli, mivel ez a nyomvonal természetvédelmi szempontból sokkal kedvezőbb.

A jelentős elválasztó hatással rendelkező nyomvonalas létesítmények tervezése esetén (nagysebességű vasútvonal, gyorsforgalmi út) javasolt vizsgálni az érintett ökológiai folyosó folytonosságának biztosíthatóságát.

Fontos a tervezett vonalas elemek csatlakozópontjának egyezése két település közös közigazgatási határánál, ezért javasolt egyeztetések lefolytatása a szomszédos településekkel. Az Épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. LXXVIII. tv. 10. § (3) bekezdése erre kötelezi a településeket. A nem térségi jelentőségű (térségi szerkezeti tervlapon nem szereplő), **helyi funkciót betöltő tervezett települési összekötő utakat meglévő külterületi utak, dűlőutak nyomvonalának figyelembe vételével javasolt kijelölni**. A nagyvízi meder térségében – legfőképpen a rosszabb állapotú töltéseknél – történő útfejlesztések során javasolt figyelembe venni az árvízvédelmi védekezés igényeit is (kettős hasznosítás). A térségi (megyei és kistérségi szintű) érdekeket és a fejlesztések várható hatásait szem előtt tartva javasolt megállapítani a meglévő és tervezett térségi jelentőségű mellékúthálózat és egyéb települési összekötőút fejlesztések sorrendjét, ütemezését. A zsáktelepülések második bekötésének ütemezésénél elsődleges szempontként a közösségi közlekedési ellátottság megvalósíthatóságát célszerű szem előtt tartani.

Intenzív fejlesztés várhatóan a közlekedési rendszereket érinti. Ennek egyik fontos szempontja a közlekedési folyosók fejlesztése, kialakítása (M9, új főúti kapcsolatok kialakítása). Új főúti kapcsolat tervezése során javasolt a **meglévő nyomvonalak minél nagyobb mértékű felhasználása és csak elkerülhetetlen esetben (szűk ívek, hirtelen irányváltás) javasolt a nyomvonal-korrektió**.

A fő áruszállítási tranzitirányokban (Dombóvár-Gyékényes ill. Székesfehérvár-Nagykanizsa balatoni szakasza) **a vasúti áruszállítás részesedésének növelését javasolt elősegíteni területbiztosítással** (második vágány építése), valamint a szolgáltatási színvonal emelésével. Ennek megfelelően a nagyobb települések illetve **közlekedési csomópontoknak** számító települések **esetén** (pl. Kaposvár, Siófok) **a meglévő infrastruktúra, és területek alkalmasságát javasolt megvizsgálni**.

A kerékpárút-hálózat fejlesztésénél **mérlegelni** javasolt az egyes mellékutak forgalom-nagyságának ismeretében az önálló, **közúti forgalomtól elválasztott kerékpárút létesítésének szükségességét**. A térségi kerékpárút-hálózat kialakításának ütemezésénél

elsődleges cél, hogy a már meglévő települési, helyi-helyközi nyomvonalszakaszokat felhasználva regionális hálózatok alakuljanak ki.

Egyedi építmények

Az országos és térségi jelentőségű egyedi építmények térbeli rendjét az országos és megyei területrendezési terv együttesen határozza meg a vonatkozó jogszabályok alapján. A településrendezési tervekben az adott építmény helyének gondos kijelölése és lehatárolása során vizsgálendő a létesítmény megközelíthetősége, környezetére gyakorolt hatása, valamint a szakhatóságok véleménye, így ezek ismeretében pontosítható a megyei terven jelölt építmény elhelyezése a településrendezési tervekben. Az Étv előírásai alapján **előnyben részesítendő a kihasználatlan, elhagyatott, egykori gazdasági területfelhasználású beépítésre szánt területek**, ahol adottak a szükséges infrastrukturális feltételek. Ez biztosítja a leghatékonyabb területfelhasználást, és elkerülhető az indokolatlan területpazarlás.

1 millió m³-nél nagyobb és 10 millió m³-nél kisebb tározási lehetőséget az érintett vízügyi igazgatóság adatszolgáltatása alapján Kaposvártól nyugatra jelöl a terv, a Kapos ármentesítése érdekében. A tározó kialakítása során figyelembe kellene venni a Kapos kaposvári szakasza állandó és egyenletes vízmennyiségének biztosítási lehetőségét is. A csapadékmennyiség fokozatos csökkenésének és egyre egyenetlenebbé váló eloszlásának ellensúlyozása érdekében a Belső és Külső-Somogy adottságait figyelembe véve javasolt ennél kisebb tározási lehetőségek vizsgálata és kijelölése is. Amennyiben ez lehatárolásra kerül, úgy az érintett településrendezési tervekben javasolt ezeket jelölni, és az érintett területeken kerülni javasolt beépítésre szánt területek kijelölését, illetve az építmény elhelyezést.

Az egykori **taszári** katonai **repülőtér** (a BTV területén lévő Siófok-Kiliti repülőtér mellett) az országos fejlesztési elképzelések szerint kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérre fejleszhető repülőtér, mely jelentős gazdasági tényezővé válhat megvalósulása esetén. Ezt figyelembe véve a repülőtér közvetlen környezetében olyan terület-felhasználás kijelölése indokolt, mely biztosíthatja a logisztikai célú létesítmények, infrastruktúrák elhelyezését is.

A barcsi térségi jelentőségű kikötő a nemzetközi, országos és határkikötők rendszeréhez illeszkedve (Baranya megyei drávaszabolcsi határkikötő) a megyei szintű **elsősorban kereskedelmi, gazdasági** folyamatokban tölthet be kiemelkedő szerepet, így ennek megfelelő területfelhasználás kijelölése és előírások megfogalmazása javasolt az érintett településrendezési tervekben a 21/2006 (I. 31.) Kormányrendelet alapján. **A személyhajó kikötőknek** (Drávatamási, Vízvár, Szentborbás) **elsősorban a turisztikai célú utaztatásban van kiemelkedő szerepük**, a kereskedelmi és gazdasági célú áruszállítás legfeljebb másodlagosan jelenhet meg. Ennek megfelelően a településrendezési tervekben a turisztikai célokat előnyben részesítő területhasználat kijelölése és előírások megfogalmazása javasolható. A kikötők létesítésének összehangolásánál, ütemezésénél a turisztikai, gazdasági célokat, igényeket, valamint az érintett háttértelepüléseken már kiépült, kapcsolódó szolgáltatásokat egyaránt javasolt figyelembe venni.

A rév- és kompátkelők kisebb forgalmat lebonyolító átkelést biztosítanak a folyókon. Az átkelés jellegének (pl. várakozás, vámolás) **megfelelő szolgáltatást nyújtó építmények** elhelyezésének és terület-felhasználás biztosítása javasolt. Ennek kiemelt jelentősége Vízvár tervezett komp határátkelőnél van.

A megyében kijelölésre kerültek a térségi hulladéklerakók, melyekkel teljessé válhat a megye hulladékgazdálkodásának rendszere. E rendszer akkor válik teljessé, ha Kaposvárott is megnyitják a jelenleg megvalósulás alatt álló térségi hulladéklerakót.

A megyei Önkormányzat döntése alapján a terv térségi hulladéklerakóként jelöli a Hetes közigazgatási területén működő hulladéklerakót is. További térségi hulladéklerakó kijelölése a megye területén nem indokolt.